

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 7. novembra 1883.

O b s e g: Vabilo gospodom družbenikom c. kr. kmetijske družbe kranjske v občni zbor v Ljubljani. — Razglas kranjskim živinorejcem o prodaji plemenskih goved v Ljubljani. — Gospodarske stvari iz deželnega zbora kranjskega. — Letno zborovanje društev: „Vdovsko učiteljsko društvo“, „Slovensko učiteljsko društvo“ in „Narodna šola“ v Ljubljani. (Dalje.) — Kako moramo otroke vzgojevati in učiti, da postanejo odkritosrčni in resnični? (Konec.) — Še nekoliko besed o pravni terminologiji. — Spomini na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881. (Dalje.) — Zakon, s katerim se prenamejajo nekatera določila volilnega reda za deželni zbor vojvodine kranjske. (Dalje.) — Podoba (povest). (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Vabilo

gospodom družbenikom c. kr. kmetijske družbe kranjske.

v občni zbor v Ljubljani

21. dne novembra 1883.

(Zbor je v dvorani mestne hiše in se začne ob 9. uri dopoludne.)

Program obravnavam:

1. Predsednik prične zborovanje.
2. Poročilo o delovanju centralnega odbora.
3. Predlog družbinega računa za leto 1882. in proračun za leto 1884.
- Račun in proračun, katera družbeniki uže v rokah imajo, razpložena sta v nadrobni razgled v pisarni družbe kmetijske.
4. Poročila in predlogi podružnic in predlogi posameznih družbenikov po propisu §. 19. družbinih pravil.
5. Volitev 8 odbornikov v centralni odbor, namesto po §. 22. družbinih pravil izstopivših.
6. Volitev družbinega tajnika.
7. Priznanje častnih diplom za hvalevredne zasluge o poljedelstvu.
8. Volitev častnih in dopisujočih družbinih udov.
9. Poročilo o podkovski šoli v Ljubljani.

Dostavek. Pri tem zborovanju razstavljen bode tudi nekoliko priporočila vrednih žitnih semen in več vrst krompirja, ki se je letos pridelal na družbinem vrtu.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani 15. oktobra 1883.

Karol baron Wurzbach,
predsednik.

Andrej Brus,
tajnika namestnik.

Gospodarske stvari.**Razglas**

kranjskim živinorejcem o prodaji plemenskih goved v Ljubljani.

C. kr. kmetijska družba kranjska bode v Ljubljani 17. novembra t. l. dopoldne ob 9. uri na dvorišči gostilnice „zum baierischen Hof“ na dunajski cesti po očitni dražbi iz državne subvencije nakupljene 4 plemenske junce štajarskega muriškega (sivega) plemena prodajala.

Ta živina se bode postavila na prodaj za polovico tiste cene, za katero jo družba kmetijska kupi, in se prodá tistemu, kdor največ zá-njo dá, proti temu, da jo 1) koj plača, in 2) se s pismom zaveže, jo najmanj dve leti za pleme obdržati.

K tej dražbi se zato pripuščajo samo kranjski živinorejci.

Glavni odbor c. kr. družbe kmetijske v Ljubljani 5. novembra 1883.

Gospodarske stvari iz deželnega zbora kranjskega.

a) Živinozdravniška šola v Ljubljani; b) državna podpora za obrambo savskih bregov pri Beričevem in Stožicah; c) talija za usmrtenje vider.

2. Zanimivo je bilo tudi poročilo gospodarskega odseka o §. 3. letnega poročila, ki obsega deželno-kulturne in zdravstvene zadeve.

Poročalo se je o tem paragrafu še le v zadnji seji ustno, a vendar bilo je v poročilu marsikaj za gospodarske zadeve naše dežele pomenljivega.

Poročevalec dr. Poklukar poročal je najprej o delovanju močvirskega odbora in o pravdi, katera teče z nadinženirjem pl. Podhajskijem, kateri razun priznanih mu po pogodbi 16.000 gold. zahteva zdaj še posebnega plačila 8000 gold., ker trdi, da je s projektom za osuševanje močvirja imel več dela, kakor pa je bilo v pogodbi dogovorjenega.

Po tem pa preide poročevalec na sedanje vredjenje podkovske šole, na kateri se je po naredbi ministerstva in proti temeljitim ugovorom pokojnega vodje dr. viteza Bleiweisa opustilo podučevanje v živinozdravništvu, kljub temu, da je velikoletna skušnja pokazala, kako koristna je bila prej vredjena živinozdravniška šola pod vodstvom dr. viteza Bleiweisa za živinorejce kranjske, pa tudi vseh sosednih slovenskih dežel. — Sedanja samo podkovska šola očitno hira, ker se kovaštva lahko naučé kmetiški mladenči doma na deželi, število učencev je zeló pičlo tako, da se celó štipendije, za to namenjene, ne morejo spečati, kar priča tudi letno poročilo marginalna št. 15.

Hvaležno sicer pripoznajo živinorejci naše dežele, da je sl. vlada pomnožila število živinskih zdravnikov na Kranjskem, pa živinozdravniki nikakor ne morejo shajati s časom pri onem poslu, katerega jim naklada nova postava o postopanju pri slučajih okužljivih živinskih bolezni; živinozdravniki imajo mnogokrat na en dan opraviti v različnih, zeló oddaljenih mestih svojih obširnih okrajev, za silo morejo vse potrebno ogledati in naročevati, za izvrševanje svojih naročil pa nimajo nikakoršnega le količkaj spretnega osobja.

Enako je tudi pri slučajih navadnih živinskih bolezni; našemu malemu živinorejcu je okrajni živinozdravnik preoddaljen in posebno tudi zato predrag, toraj navadno še le tedaj misli na-nj, ko je uže prepozno, in nasledek takih razmer je velika in stalna škoda pri naši živinoreji.

Za ves nižji posel živinozdravniških opravkov priporočajo se zato v vsakem oziru: živinozdravniški pomočniki, kakor so se izučevali poprej v ljubljanski podkovski šoli, ali pa kakor so tako imenovani „kuršmidi“ pri vojakih.

Pa ne samo pokojni naš dr. Bleiweis in občni zbor kmetijske družbe kranjske izrekli so se dosledno za živinozdravniške pomočnike, prav enakih misli so tudi kmetovalci v drugih deželah in izrekoma je deželni zbor niže-avstrijski večkrat sklenil prošnje do c. kr. vlade za vpeljavo živinozdravniškega poduka v podkovskih šolah, da bi se tam izučevali živinozdravniški pomočniki zeló pogrešani pri vseh živinorejcih.

Take prošnje do zdaj sicer še niso imele zaželenega vspeha, k večjemu, da se je število okrajnih živinozdravnikov pomnožilo nekoliko, ker pa vlada in deželni zastopi previdijo, da bi ne bilo mogoče število živinozdravnikov pomnožiti v pravi razmeri s potrebami živinoreje, in ker se tudi strokovnjaki, na pr. v „W. L. Z.“, izrekajo za vpeljavo živinozdravniških pomočnikov, zato se smemo nadjati, da se bodo konečno tudi dotični vladini krogi vdali splošnim željam živinorejcev in vsaj pri nas zopet vpeljali poduk v živinozdravništvu, kateri je odpravljen še le 2 do 3 leta.

Gospodarski odsek priporočil je tedaj sledečo prošnjo: Slavni deželni zbor naj sklene:

Visoka c. kr. vlada se naprosi po vsi moči delati na to, da se na podkovski šoli v Ljubljani zopet vpelje poduk v živinozdravništvu, tako da se bodo izučevali v nji živinozdravniški pomočniki.

Ta predlog bil je v deželnem zboru sprejet brez ugovora.

Na dalje prišel je pri tem šfu letnega poročila v razgovor predlog poslanca dr. Poklukarja, sprejet v lanskem zborovem zasedanju, da naj se v obrambo savskih bregov pri Beričevem in Stožicah vlada naprosi za večletno izdatno podporo.

Gosp. deželni predsednik baron Winkler naznanil je deželnemu zboru, da je dal po tehnikih preiskati omenjene savske bregove, da bodo dotični načrti in pro-

računi gotovi v malo dneh, da je pa ministerstvu priporočil v ta namen v državni proračun za leto 1884. postaviti svoto 20.000 gold. in skrb naših državnih poslancev bo morala biti, da državni zbor dotičnim predlogom c. k. vlade tudi pritrdi.

Poročevalec dr. Poklukar omenil je k temu naznanilu gosp. deželnega predsednika, kako hvaležna je vsa dežela gosp. deželnemu predsedniku za to izdatno in hitro pomoč; govornik sprožil je preteklo leto samo z malimi besedami pozornost visoke vlade na veliko nevarnost, katera pretí pri Savi ležečim vasém Beričevu in Stožice, in samo one male besede zadostile so doseči pri sl. vladi res izdatno podporo; zato ne dvomi, prav izraziti čutila vse zbornice, ako s tem izreče sl. vladi gorko zahvalo. (Tej zahvali pritrdili so vsi poslanci z glasnim odobravanjem.)

Konečno sprejel se je predlog gospoda poslanca dr. Dolenca, stavljen k drugi točki poročila, da se za usmrtenje stare vidre privoli izplačanje talije 6 gld., za usmrtenje mlade vidre pa talija 3 gold. — Temu predlogu ugovarjal je samo poslanec Dežman.

Šolske stvari.

Letno zborovanje društev:

„Vdovsko učiteljsko društvo“; „Slovensko učiteljsko društvo“ in „Narodna šola“ v Ljubljani.

(Dalje.)

Gosp. blagajnik in tajnik Matej Močnik potem poroča o gospodarjenju, to je, o prihodkih in stroških društva v preteklem letu bolj na drobno. Poleg premoženja v obligacijah imelo je društvo prihodkov 2621 gld. 25 kr.; stroškov pa vsled društvenih pravil za podporo 9 udov in 18 sirot; dalje za izvanredne podpore in druga izdavanja v vsem skupaj 2472 gold. 51 kr. (Natančni račun razdelil se je tiskan med navzoče društvenike.)

Ker se je za izvanredno podporo oglasilo tudi to leto več prosilcev, je zbor sklenil (da se ne pregreši zoper društvena pravila), razdeliti jim onih 100 gld., ki so jih presvitli cesar o svoji navzočnosti darovali društvu, in sicer se je priznalo vdovi rajncega učitelja Andr. Štamcarja 25 gold.; vpokojenemu učitelju gosp. Jan. Zupanc-u 40 gold.; vdovi rajn. učitelja Jeroma 15 gold., in učitelju gosp. Leop. Pegamu, ki živi v silno žalostnih stiskah in razmerah, 20 gold.

Med letom je bil kot ud na novo sprejet gosp. B. Valenta iz Krškega; vnovič se oglasijo za vstop: gg. Jeglič iz Dovjega, Vozlaček iz Lašič, Žvagen iz Radoljice, Dimnik iz Postojne, pod pogoji pa tudi gg. Adamič od sv. Petra v Ljubljani in Gašperin iz Račjega. Zbor dotične prošnje pretresa in reši.

Za pregledovalce računov bili so izvoljeni: gg. Kovšca, Potočnik in Zarnik.

Ker je bil s tem dnevni red rešen, stavlil je gosp. predsednik nasvèt, naj se voli nov odbor. Gosp. nadučitelj Zarnik pa, zahvalivši se mil. gosp. načelniku in odboru v imenu vseh navzočih za tako marljivo in skrbno delovanje, izreče željo, naj načelništvo in odbor ostane nespremenjen tudi za prihodnje leto. Zbor se po akklamaciji izreče za nasvetovani predlog z določilom, da namesto umrlega Kuharja vstopi v odbor g. Punčah iz Rudnika. Toraj ostanejo: prvosednik mil. gosp. prošť dr. Jarc Anton; blagajnik in tajnik gosp. Matej Močnik; odborniki pa gg. Borštnik Janez, Čenčič

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrto leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrto leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 14. novembra 1883.

Obseg: Pesno perje (šavje) obirati. — Mazilo za jermenje. — Pečatenje flaš. — Gospodarske novice. — Gospodarske stvari iz deželnega zbora kranjskega. (Dalje.) — Letno zborovanje društev: „Vdovsko učiteljsko društvo“, „Slovensko učiteljsko društvo“ in „Narodna šola“ v Ljubljani. (Dalje.) — Še nekoliko besed o pravni terminologiji. (Dalje.) — Spomini na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881. (Dalje.) — Zakon, s katerim se prenamejajo nekatera določila volilnega reda za deželni zbor vojvodine kranjske. (Konec.) — Podoba (povest). (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Gospodarske izkušnje.

Pesno perje (šavje) obirati

je škodljivo enako množini kakor dobroti pese. — Sploh je mnenje razširjeno, da se pesa bolj redi, ako se šavje celó po večkrat obere, toda skušnje, katere je napravil P. Geibel in jih priobčuje „W. L. Z.“, kažejo nasprotno. Pridelal je namreč na enako velikih prostorih enega polja

pri dvakratnem obiranju 190 centov pese in 170 centov šavja,

pri enokratnem obiranju 240 centov pese in 130 centov šavja,

pri neobrani pesi 288 centov pese in 86 centov šavja.

Razun tega pa je bila še neobrana pesa gledé cukra bogateja za 3.77% memo obrane. — Ako se pomisli, da šavje samo na sebi ni velike vrednosti, in ima redilnih delov komaj tretjino toliko, kakor mlada trava, je očitno, da si vsak gospodar z obiranjem pese napravlja veliko škodo.

Mazilo za jermenje.

Odličen domač gospodar poslal nam je sledeče priporočilo, s katerim upamo marsikomu vstreči:

Naročil sem si pri Jožefu Wolfu na Dunaji Belvedergasse Nr. 12 pol litra mazila za jermenje (Geschier-Wichs) stane 1 gold. Postalo je jermenje svitlo-črno, in kar je sosebno hvalevredno, postalo je tudi mehko in voljno. Kdor ga potrebuje, se bo prepričal o dobroti imenovanega mazila. Nekdo.

Pečatenje flaš,

v katerih je spravljeno vino, žganje, zakuhanu sadje, dišeč jesih itd. izvrši se najboljšo tako, da nič zraka ne prihaja skoz zamašek tako: Vzame in raztopi se dva dela rumenega voska, potem se mu dodá štiri dele smole. Kedar je vse to dobro raztopljeno, vtaknejo se vratovi dobro zamašenih flaš v tekočino, potem se

flaša ležeča nekoliko časa vrtí, da se tekočina okoli in okoli razdeli enakomerno in delo je gotovo.

Gospodarske novice.

* *Ribe v koroških jezerih* malé bolj in bolj in tamošnji ribiči ugibajo, da jih pokončajo najbolj ščuke, katere so se zelo pomnožile. — Deželnemu zboru koroškemu došla je prošnja tamošnjih ribčev, da naj bi se preuredila ribška postava, po kateri je tudi lovljenje in prodaja ščuk v odločenem času vsakega leta prepovedana. — Deželni zbor spremenil je tudi dotično določilo postave tako, da zdaj vrste rib in rakov, kateri se morajo varovati in pa tudi vsakoletno dobo varovanja po naredbi določuje deželna vlada.

* *Preganjanje vrabcev.* V južni Avstraliji prizadevajo vrabci toliko škodo, da je vlada razpisala darila za njihovo pokončavanje, plačuje se po 25 krajc. za 12 vrabcev, za 100 vrabčjih jajc pa 1 gold. 25 kr. Gorje vrabcem, ako imajo Avstralci tudi dosti tičjega lima!

Gospodarske stvari iz deželnega zbora kranjskega.

(Dalje.)

3. Predlog gosp. poslanca Karola Kluna, da naj se sklene postava, s katero se dodatno k §. 28. stavek 8 občinske postave z dne 17. februarja 1866. in k §. 116. mestnega štatuta ljubljanskega od 9. junija 1850. vravnava izdavanje ženitovanskih oglasnic v vojvodini Kranjski.

S privolitvijo deželnega zbora Moje vojvodine Kranjske ukazujem tako-le:

§. 1.

Vsak mož, ki ima v kaki občini vojvodine Kranjske domovinsko pravico in se hoče ženiti, mora to svoji domači občini ustmeno ali pismeno naznaniti.

§. 2.

Ako zoper njegovo ženitev ni nobenega v §. 3. omenjenega pomislika, mu župan s privolitvijo občinskega starešinstva (mestnega magistrata) vsaj v 14 dneh po sprejetem oglasu izroči ženitovansko oglasnico.

§. 3.

Ta oglasnica se sme odrekati le v sledečih slučajih:

1. Ako je ženin od občine ali iz kake javne dobrodelne naprave dobival miloščino in odtlej še ni preteklo vsaj eno leto.

2. Ako je dokazano, da se ženin živi od beračenja, ali da nima toliko premoženja ali zaslužka, da bi za silo zadostovalo za preživitev njegove rodbine.

3. Ako je ženin dokazano tako slabega zadržanja, da se je po pravici bati, da za potrebni živež svoje rodbine in za dobro izrejo svojih otrok ne bo vestno skrbel.

§. 4.

Ako župan iz katerega v §. 3. omenjenega vzroka ženinu ženitovansko oglasnico odreče, mu mora vzroke vsaj v 14 dneh pismeno naznaniti.

§. 5.

Zoper županovo odreko se sme ženin v 14 dneh pritožiti pri občinskem odboru, zoper razsodbo odborovo pa v ravno istem obroku pri deželnem odboru.

Ako manjšina občinskega starešinstva ali mestnega magistrata izročitvi ženitovanske oglasnice oporeka, ima tudi pravico se v 8 dneh pritožiti pri občinskem odboru, in župan ženinu ne sme izročiti oglasnice, dokler občinski odbor te pritožbe ne reši.

§. 6.

Ta postava zadobi veljavo tistega dne, ko se razglasi.

§. 7.

Mojemu ministru notranjih zadev se nalaga izvršitev te postave.

Gotovo niso neopravičene pogostne tožbe zlasti kmetijskih občin, da se vsled popolnem neomejene prostosti ženitev najbolj množi število ubogih ljudi, za katere skrbeti je po domovinski postavi dolžnost domovinskih občin, pa tudi je velika škoda za človeštvo sploh, ako smejo prosto ustanoviti lastno družino tudi taki ljudje, kateri brez vsake sposobnosti, otroke npravno odgojevati, množijo število one vrste ljudi. izmed katerih večina polni kaznilnice in prisilne delavnice in bolj pa bolj množi število onih elementov človeške družbe, kateri prezirajo vse zakone javnega reda in zakone poštenega zaslužka pridnih rok.

Da se s prostim ženitovanjem nakladajo velika bremena, posebno kmetijskim občinam, to je nedvomljivo in to enako čutijo veljavni zastopniki pri nas, kakor v družih deželah. Tudi so se že sklepali približno taki postavnii načrti na Predareiskem, Gornjeavstrijskem in Solnograškem, kakoršen je bil vnovič predložen po poslancu Klunu letos.

Toda dozdej se vlada, akoravno ni slepa za potrebe in bremena kmetijskega ljudstva, še ni odločila v najviše potrjenje predložiti katere takih postav.

Tudi gospodarski odsek deželnega zbora začel je v navzočnosti gospoda deželnega predsednika temeljito posvetovati se o predloženi postavi.

Načeloma nasprotovala sta ji samo dva odbornika, drugi vjemali so se z načeli predloga. Pa — pri nadrobni razpravi pokazalo se je toliko in tako pomenljivi-

vih pomislikov o pomenu izrazov in celó o kompetenci za določitev tega, kar postava namerava, da se je z ozirom na zborovanju kratko odmerjeni čas, negodnost vsega zeló važnega vprašanja, in na ozko zvezo, v kateri je to vprašanje z onim lansko leto sproženim o pridobitvi domovinstva in konečno gledé tudi na to, da se je gospodarskemu odseku primernejše in za konečno ugodno rešitev vprašanja ženitovanskih oglasnic boljše zdelo, kasneje na vse strani dobro prevdarjeni predlog podati vladi, kakor pa zdaj postavu skleniti nagloma — ne zadosti pretresano in podprto; iz vseh teh vzrokov odločil se je tudi gospodarski odsek, ta imeniten predlog za zdaj odložiti, deželnemu odboru pa naročiti, da to vprašanje temeljito pretresa in deželnemu zboru v prihodnjem zasedanji poroča in oziroma stavi predloge.

Solske stvari.

Letno zborovanje društev:

„Vdovsko učiteljsko društvo“; „Slovensko učiteljsko društvo“ in „Narodna šola“ v Ljubljani.

(Dalje.)

Neposredno po zborovanju „Vdovskega učiteljskega društva“ pričelo se je ono „Slovenskega učiteljskega društva“. Društveni predsednik gospod Andrej Praprotnik pozdravi skupščino s prijaznim ogovorom, omeni, da je minulo 15 let, odkar je v življenje stopilo „Učiteljsko društvo za Kranjsko“; 12 let pa, kar se je razširilo v „Slovensko učiteljsko društvo“. Geslo njegovo je: „V družbi je moč in napredek“; v tem smislu je ono vedno delovalo. Akoravno je doživelo viharne in neugodne čase, bilo je vendar vstrajno, in je kot krepka bramba stalo za pravico in resnico. Delalo je za plemenitev ljudske šole tako, kakor je treba za splošno ljudsko izomiko. Ugodni sad pa tudi ni izostal; toraj gosp. govornik spodbuja navzoče k daljnemu trudenju v prid milega slovenskega naroda in splošne domovine Avstrije.

Dalje je omenil gosp. prvosednik, da sta k zboru prišla dva poslanca od sosednih slovenskih društev, in sicer gosp. Kante iz sežansko-komenskega, in gosp. Anžlovar iz koperskega okraja. — Tudi iz odborske sjeednice „Hrvatsko-pedagogijsko-književnega sbora“ v Zagrebu došel je društvu cenjeni pozdravni dopis, katerega gosp. Tomšič v originalu prebere. Skupščina se v znamenje odzdravljenja vzdigne od sedežev, in s slavo-klicem odlikuje ta prijazni pobratimski pozdrav.

Potem poroča gosp. tajnik Fr. Govekar o društvenem delovanju preteklega leta. Glavne stvari naj bodo v naslednjem povedane. Odbor imel je seje skor vsaki mesec, pri katerih se je razgovarjalo o zadevah na korist slovenskega šolstva. V seji od dne 9. novembra se je bilo med drugim določilo, da si društvo najme od dne 15. novembra naprej svojo lastno sobo, kamor se ima shraniti društveno blago, in kjer bodo imeli udje svoja zbirališča.

V seji 1. februarija t. l. poročal je odbornik gosp. Žumer o dohodkih za stenske table, kateri so znašali ta dan 309 gold. Razgovarjalo se je v tej seji tudi, kako bi se društvo vdeležilo slavnosti 600letnega združenja kranjske vojvodine z mogočno Avstrijo. — 1. dan marcija obhajal je na prav slovesni način velezaslužni gosp. Andrej Praprotnik petindvajsetletnico svojega učiteljskega službovanja v Ljubljani. Narodni učitelji pokazali so ta dan posebno vdanost svojemu dušnemu

Prva pravi, da se je posojilnica osnovala brez posebnih težav, da se začetkom v resnici ni pričakovalo posebnega vspeha, toda kmalu se je pokazal blagodejni vpliv njen, in zdaj kaže uže toliko dobrega sadu posebno pri malih posestnikih, pri plačevanju davka, pri katerem se ognejo posestniki rubežni in stroškom, pa tudi pri obrtnikih in sploh menj premožnih ljudéh, da bi si tega nikdar nihče ne bil pričakoval, in vse to, akoravno še zmirom veliko vplivnih oseb to napravo opazuje hladno in nezaupljivo.

Še obširneje je poročilo predstojništva posojilnice za okolico ljubljansko, ker to popiše prav umevno in temeljito temeljne različnosti pri nas obstoječih posojilnic in na drobno popisuje predsednosti, pa tudi neprilichnosti te in une vrste posojilnic, tako, da si je tudi v teh rečeh popolnem neskušnemu prav lahko, izbrati si za svoje okoliščine posojilnico te ali une vrste.

Iz tega razvidi slavni zbor, da je uže dozdej o tem vprašanji glavnemu odboru došlo gradivo jako zanimivo, zato gre tudi vsa hvala predstojništvoma omenjenih dveh posojilnic, in pričakovati je, da bode na takih poročilih sestavljen poduk tudi imel zaželjen vpliv.

Potem dalje omenja še gospod poročevalec, da se je v lanskem občnem zboru izrečena želja podružnice jeseniške, da bi se goveja plemenna živina prodajala tudi v Lescah, ne samo v preveč oddaljenem Kranji, uže letos spolnila, kakor mislimo, v zadovoljnost živino-rejcev više gorenjske strani.

(Konec prihodnjič.)

Gospodarske stvari iz deželnega zbora kranjskega.

(Dalje.)

4. Poročilo o §. 5 letnega poročila.

V imenu gospodarskega odseka poročal je o tem šfu gospod poslanec dr. Samec.

Poročilo obsega občinske zadeve, pričanja z občinskimi prikladami, in to omenja najprej onih, ktere je privolil deželni zbor, vvrstene po posameznih okrajih; dalje o občinskih taksah, o prikladah, katerih pobiranje se je uradno zaukazalo.

Pri marginalni št. 5. odobrila se je občini Poddraga podeljena privolitev porabe vojskine odškodnine 300 gld.

O predložitvi postave za razdelitev pašnikov, zaradi katere je deželni zbor leta 1882. sklenil vlado naprositi, da predloži vladino predlogo, poroča deželni odbor, da je ta sklep c. k. vladi z ozirom na velikopomembo in važnost priporočil. — V gospodarskem odseku navzoči gospod deželni predsednik pa je obljubil z ozirom na uže sklenjeno državno postavo v prihodnjem zasedanji, ker upa, da se bode s pomočjo strokovnjakov za to sposobnih tekočo zimo izdelal načrt postave tako, da bode pred prihodnjim zasedanjem pri vladi gotov.

Važnosti primerno še obširneje obravnavala se je margin. štev. 7., ki zadeva preuredbo domovinske postave.

O tej zadevi sklenil je deželni zbor leta 1882., da naj se deželni odbor za važno preuredbo domovinske postave gledé preskrbovanja ubozih po občinah pri c. k. vladi v tem smislu poganja, da nepretrgano bivanje skoz 10 let v eni občini daje domovinsko pravico v tej občini.

Ta sklep naznanil je deželni zbor c. k. deželnemu predsedstvu ter ga prosil, da naj ta predmet po mislih slavnega deželnega zbora in z ozirom na razmere naše dežele najtopleje priporoča predloži c. k. ministerstvu za notranje zadeve.

Ker je ta prememba domovinske postave posebno za kmetijske občine naše dežele velike važnosti, posebno z ozirom na bližnji nam Trst, kamor od nas odhaja leto za letom na stotine mladih, zdravih in krepkih domačinov, kateri se pa prav dostikrat na stara leta ali po prestanih boleznih onemogli vrnejo ali pošljejo zopet v svoj rojstni kraj, da mu pomnože število nepreskrbljenih beračev, zato je v soglasji z drugimi deželami naš deželni zbor tudi zopet letos sklenil: C. k. vlada se vnovič naprosi delati na spremembo domovinske postave v tem smislu, da 10letno nepretrgano bivanje v eni občini pridobi v nji domovinsko pravico.

Tudi sklep, zadevajoč odvrčevanje beračenja in vlačugarstva naznanil je deželni zbor c. kr. deželnemu predsedstvu s prošnjo, da naj v smislu tega sklepa v lastnem delokrogu učini, kar se mu zdi potrebno in da naj ta predmet toplo priporoča izvoli predložiti tudi visokemu c. kr. ministerstvu notranjih zadev. Kasneje se je vsled zahtevanja c. k. predsedništvu še naznanilo, koliko prostora je v ljubljanski prisilni delavnici, koliko je število prisiljencev in pa, koliko jih je bilo koncem leta 1875. — Konečno sklenilo se je gledé odgonskih postaj, da naj deželni odbor prevdarja, ali bi ne bilo za deželni zaklad koristno, ako se število odgonskih postaj pomnoži, dalje občinam naročiti, da dajo priprago samo takim odgnancem, ki očitno hoditi ne morejo.

5. Poročilo gospodarskega odseka o §. 6. poročila deželnega odbora.

Ta del poročila obsega občila ali ceste, s katerimi se je gospodarski odsek in deželni zbor vsled prošenj in predlogov deželnega odbora tudi posebej še pečal.

Poročilo uvrsteno je po cestnih okrajih, omenja pri škofjeloškem cestnem okraji poljansko-cirkenske oziroma zavodenske ceste, pri idrijskem okraji: udora hriba pod Razpotjem, uvrstenja ceste od Žira do Dolenjega Logatca med okrajne ceste, dalje: podpore in predplačila za popravlanje žalske ceste vsled cesarjevega popotovanja v Idrijo.

Pri ložkem okraji omenjena je preložitev ceste čez goro Bonco; pri okraji ljubljanske okolice: naprava cestne zveze pod Pijavo Gorico med novo turjaško cesto in staro okrajno cesto; pri cestnem okraji litijskem: podpore vsled udora hriba pri Zagorji in pa uvrstitev ceste od Slapnice do Litije med okrajne ceste; pri okraji logaškem: podpore za popravlanje ceste vsled cesarjevega potovanja v Idrijo; pri cestnem okraji metliškem: uvrstenje občinske ceste poleg Grma čez Lahino med okrajne ceste; pri cestnem okraji radoljškem: podpore in predplačila za stavbo mostu na bohinjski okrajni cesti v Srednji vasi; podpore za stavbo savskega mostu pri Lescah; preložitve ceste pri Zagoricah in Lescah; pri cestnem okraji ribniškem: preložitve ceste čez goro Bonco; napravo nove ceste med Soderšico in Podklancem in preložitve ceste pri Vinici; pri cestnem okraji novomeškem: podpore za preložitev novomeško-mokronoške ceste; pri cestnem okraji žužemberškem: podpore za preložitev kočevsko-žužemberške ceste; pri cestnem okraji senožeškem: popravlanje na reški cesti in oddaje mitnine na tej cesti; pri cestnem okraji kamniškem: dalnje podpore za preložitev „Klanca“ v mestu Kamniku; pri cestnem okraji črnomaljskem: predplačila 3300 gld. za cesto od Hajke do Doblic.

(Dalje prih.)

želnega odbora, kmetijske družbe in pa c. kr. deželni gozdarski nadzornik, ker bi se po tej poti predmet najhitreje in najbolj prav rešil.

Potem se oglasi odbornik dr. Poklukar ter pojasni, kako je sodil o tem vprašanji gospodarski odsek deželnega zbora. — Vlada sama izrekla se je za to, da naj se še ne sklene koj taka postava za pogozdovanje Krasa, kakoršna velja za Trst in Gorico. — Enketa, katero je priporočil glavni odbor kmetijske družbe, sklicala se bode še to zimo, da o postavi izreče svoje mnenje. — Poglavitna naloga pa bode načrt te postave skupaj pretresavati s postavo o razdelitvi pašnikov, katera se pričakuje tudi za prihodnje zasedanje deželnega zbora.

Pri tem skupnem pretresavanju obeh postav rešiti bode pred vsem vprašanje, ali naj se v postavi za pogozdovanje Krasa ozira tudi na vse druge h Krasu v pravem pomenu ne spadajoče goličave in zapuščene pašnike ali ne.

Gospodarski deželno-zborski odsek bil je mnenja, da naj ta postava ima veljavo samo za pravi Kras, ker vsi drugi pašniki v deželi zboljšali se bodo gotovo brez posebnih stroškov kmalu, kakor hitro se razdelé in to zgodilo se bode toliko hitreje, ako slavna vlada, kakor je uže obljubila, napravi razun glavne drevesnice v Ljubljani, še nekatere v posameznih okrajih in potem oddajenja sadik gozdnega drevja občinam in posameznim posestnikom brezplačno.

Zbor sprejel je vsa ta pojasnila.

Dalje poroča gosp. Robič, da se je gosp. Anton Ogulin iz Novega mesta ponudil, v Št. Petru pri Novem mestu podučevati v kmetijstvu. To se je naznanilo c. k. deželni vladi.

Deželni šolski svet dovolil je to podučevanje in ministerstvo za poljedelstvo sprejelo je to naznanilo z zadovoljnostjo. (Dalje prih.)

Gospodarske stvari iz deželnega zbora kranjskega.

(Dalje.)

Potem so sledila poročila o uvrstenji, preložitvi in podporah za druge ceste in pa o sedanjem stanu dolenske železnice in pa železnice iz Loke v Trst. O železnični postaji pri radoljskem mestu pa je došlo med zborovanjem z Dunaja veselo poročilo, da je ministerstvo to postajo dovolilo in da se priprave v ta namen brez zamude naročé.

O vsem tem poročilu sklenil pa je deželni zbor oziraje se posebno gledé občil na zelo zanemarjeno dolensko stran poleg sklepov o napravi železnic sledeče navsvete:

1. Slavna c. kr. vlada se vnovič naprosi, da po vsi moči pospeši vse potrebno za cestno zvezo med Poljansko dolino in Cirknem.

2. Deželnemu odboru se naroča, da poižve in skuša odstraniti zapreke izpeljave ceste med Pijavo Gorico in Želimljami.

3. Deželnemu odboru se naroča, da se obrne do slavne c. kr. vlade za državno podporo za fundiranje ceste med Sodražico in Podklancem in preložitev ceste čez goro Bonco.

4. Slavna vlada se naprosi, da preloži državno dolensko cesto čez Gorjance in druge klance med Ljubljano in Novim mestom.

5. Dovolitvi podpor in posojil iz deželnega zaklada cestnim okrajem idrijskemu, logaškemu, radoljskemu in litijskemu se pritrjuje.

6. Dovolijo se cestne priklade sledečim cestnim odborom: 19% priklada cestnemu odboru škofjeloškemu in 15% priklada cestnemu odboru radoljskemu.

7. Deželnemu odboru se naroča, da ostro pazi nad gospodarstvom cestnih odborov, da preiskuje, če so se dohodki iz priklad porabili v prave namene, in nadzoruje ravnanje z okrajnimi cestami.

8. Druge točke §. 6. letnega poročila se vzamejo na znanje.

Poslanec prof. Šuklje se oglasi in govori tako:

Prav hvaležen sem upravnemu odseku, da je to zadevo v razgovor spravil in mi s tem dal priliko, da pojasnjem nekoliko cestne razmere v črnomeljskem okraju, v naši „Beli Krajini“. Gospôda moja, skoraj je 510 let, odkar je ta pokrajina pridružena naši Kranjski, ali kako malo je v celi tej dolgi dobi storila naša dežela, kako malo je storila država za ubogi narod onstran Gorjancev! Ves črnomaljski okraj šteje po zadnjem številjenji 29.988 duš; narod je krepak, nadarjen, za vsako delo spreten, ali nihče se ne briga za njegovo revno, nikdo se ne ozira na njegove želje in nadloge! Povsod drugod se razvija svet in napreduje, le med Belokranjci imamo še avitične razmere kakor po drugih deželah v časih Marije Terezije ali cesarja Jožefa II.

To Vam bode posebno jasno, ako si nekoliko ogledate cestne zveze v črnomeljskem okraju. V tem oziru bi Vam lahko pripovedoval nekatere podrobnosti, o katerih bodete sodili, da so nemogoče v našem stoletju. Tako na pr. je v črnomaljskem okraju vas Brezovica, oddaljena od črnomaljskega mesta, od sedeža političnih in pravosodnih uradov kake dobre 2 uri peš hoda. In znate li, gospoda moja, koliko časa da potrebuje pismo, katero s pošto pošljete iz Črnomlja v Brezovico? Nič manj nego 3 dni! Kajti romalo bode čez Novomesto v Ljubljano, iz Ljubljane v Kočevje in še le od tod čez Koprivnik v Brezovico. To so fakta, katera se godé na Belo-Kranjskem dandanes, v XIX. stoletju, v dobi para in elektrike!

Pred nekaj leti vršila se je v ravno tej deželni dvorani zanimljiva razprava o vtelesenji Žumberka. Takrat se ni nikdo bolj navdušeno potegoval za inkorporacijo tega okraja nego g. poslanec Dežman. Sè živo fantazijo slikal nam je hrvatske sosede, kateri stegavajo lakomne roke doli iz Gorjancev ter se konečno v istini polasté vsega sveta med Krko in Kolpo. Ko sem jaz čital zanimivi razgovor, se mi je vendar dozdevalo, da stvar ni po vsem prazna. Gotovo je sicer, da nam nevarnost ne preti od pasivnega Žumberka, pač pa obstojí nevarnost v tem, da se dosihmal ni nič storilo, da bi se geografično ločena Bela Krajina v gospodarskem oziru zvezala z mater-zemljo, z našo Kranjsko!

Črnomaljski okraj loči od dežele kranjske pogorje Gorjancev, katero dela razvodje med Krko in Kolpo. Čez njegovo slame drži državna cesta in ta cestna proga, katera veže Novomesto z Metliko, posreduje ob enem skoraj ves promet, kar ga ima metliški okraj z ostalo Kranjsko. Ali kaka je ta državna cesta? Smelo trdim, da je pravi unicum v celi državi! Ako imamo po drugih državnih cestah brežine le 2—3, k večemu pa 6 palcev, nahajajo se po tej cesti brežine 15—18 palcev. Najhujša je strmina na kranjski strani; ako si ogledate karto generalnega štaba, videli bodete, da se od tako zvanega „Zajca“ gori do „Straže“, tedaj na komaj 2 kilometra daljave cesta vzdiguje od 340 in do 570 met. nadmorske višine. Naravno je tedaj, da je vsled te silne strmine cesta nevarna za navadne vozove in v lepem poletnem času. Kako pa je pozimi, kedar je cesta z ledom pokrita in za tovarne vozove? Takrat

smemo reči, da nima metliški okraj nobene zveze več s kranjsko deželo.

Ta neizrečeno slaba cestna zveza pa ima žalostne posledice za gospodarski razvoj celega črnomaljskega okraja. Bela Krajina, zlasti metliška sodnija, sama na sebi ni tako revna; med njenimi pridelki imenujem v prvi vrsti metliško vino, katero je od nekdanj na dobrem glasu po vsem Kranjskem. Vinogradov imajo vsega skup 3747 oralov in zlasti v Draščah, Semiču itd. raste zdrava naravna kapljica, katero so radi kupovali krčmarji iz vsega Kranjskega. Ali odkar so naše sosedne dežele, Istra, Hrvatska in Štajarska s železnicami zvezane s Kranjsko, se skoraj noben kupec več ne prikaže v Metliki, kajti vsak se boji nevarne vožnje čez Gorjanec in visoke voznine. Kako neugodno Gorjanec vpliva na voznino, razvidi se iz sledečih števil. Za metričen cent blaga plača se ravno toliko iz Novega mesta v 72 km. oddaljeno Ljubljano kakor v Metliki, navzlic temu, da je iz Metlike v dolensko metropolo le 24 km. In ravno tako znaša voznina iz Metlike v Karlovec le 70 krajc., dasi je Karlovec oddaljen dve poštni postaji ali 40 km. To vam je jasen dokaz, gospoda moja, da je Bela Krajina uže sedaj v gospodarskem oziru deloma odvisna od sosedne Hrvatske, naravna posledica pa gospodarske zavisnosti je prej ali slej tudi politična odvisnost.

Povdarjal sem, da je nesrečna izpeljava državne ceste prava nezgoda za celi okraj. Vsled tega propada kmetijstvo, je uničena kupčija. Stopite doli, gospoda moja, med Belokranjce in prepričali se bode, da ne pretiravam. Iz vseh ust čuli bode le eno željo, le eno pritožbo: „Dajte nam vsaj ceste, ako ne dobimo železnic!“ Jaz sem sicer uverjen, da bode cesta čez Gorjanec ohranila svoj pomen tudi tedaj, kedar se bode nam Dolenjcem uresničila naša najiskrenejša želja, kedar bode dolenska stran z Ljubljano zvezana po železnici — ali toliko je gotovo uže dandanes, da je životna potreba za črnomaljski okraj, da se preloži cesta čez Gorjanec. Ne bodem se spuščal v to, na kak način da se ima to izvršiti, ali naj se cesta v serpentinah izpelje čez dosedanji prelaz ali naj se poišče druga proga čez Ruperčevo, Uršno selo, Dolenje Laze v Semič, kjer je prehod za 100 m. nižji. O tem bodejo razsojali strokovnjaki, državni tehnik. Moja naloga je bila le, da sem slavno zbornico opozarjal na to eminentno potrebo. In tedaj prosim slavno zbornico, da sprejme odsekov predlog, gospodu deželnemu predsedniku pa, katerega Belokranjci uže težko pričakujejo, da bi se enkrat osebno prepričal o njih težnjah in nadlogah, prav živo pripočam to zadevo, s prošnjo, da jo blagovoli z vplivno besedo podpirati na kompetentnem mestu. (Živahna pohvala.)

Gospodarske novice.

* *Prav zanimive številke* kaže nam statistika o vknjiženih dolgovih v naših deželah. Dežele ločijo se v tej zadevi v take, katere imajo še nepopolne zemljiške knjige. V deželah prve vrste bil je dne 31. decembra leta 1881. stan vknjiženih dolgov ta:

	goldinarjev
Na Niževstrijem vknjiž. dolga	581 milijonov
„ Gornjevstrijem „	140 „
„ Šolnograškem „	36 „
„ Štajarskem „	258 „
„ Koroškem „	64 „
„ Kranjskem „	65 „
„ Tirolskem „	158 „
„ Českem „	1012 „
„ Moravskem „	296 „
„ Šleskem „	79 „

V deželah z nepopolnimi zemljišnimi knjigami bil je stan vknjiženih dolgov ta:

	goldinarjev
Na Primorskem vknjiž. dolga	57 milijonov
„ Gališkem „	246 „
v Bukovini „	23 „
na Dalmatinskem „	14 „

Skupaj okroglo nad 3060 milijonov gold.

Gledé vknjiženih obresti uvrsté se omenjeni dolgovi tako-le:

Pri deželah prve vrste bilo je:

	goldinarjev
brez obresti vknjiženih	506 milijonov
po 1—4%	142 „
nad 4—5%	781 „
„ 5—5½%	144 „
„ 5½—6%	936 „
„ 6—7%	125 „
„ 7%	87 „

V deželah druge vrste pa:

	goldinarjev
brez obresti vknjiženih	42 milijonov
po 1—4%	17 „
nad 4—5%	107 „
„ 5—5½%	13 „
„ 5½—6%	94 „
„ 6—7%	32 „
„ 7%	33 „

Slovenska Matica.

XIX. občni zbor Matice Slovenske

5. dan decembra 1883.

Ko se je v čitalnični dvorani zbralo nad 60 družbenikov, otvori gosp. predsednik Grasselli zborovanje, pozdravi došle člane, potem pa navaja razloge in okoliščine, ki so uplivale, da se zbor po pravilih ni sklical v poletenskem času, ampak še le sedaj. V prvi vrsti uplivala je v tej zadevi jako znamenita slavnost 600letnice, pri kateri so bili vdeleženi vsi zastopi, vsa društva. Pozneje o počitnicah tudi ni kazalo sklicati zbor, in odložilo se je na početek šolskega leta v nadi, da so dotle društvene knjige gotove. Žal, da smo se tudi v tem varali in morali čakati še nekoliko tednov. Sploh je „Matica“ z izdavanjem in pošiljanjem knjig zaostala že nekoliko let. Da se odpravi ta nedostatek, sklenil je odbor letos poslati družabnikom knjige skupaj za leto 1882/83. in v bodoče nadejati se je rednega izdajanja in pošiljanja.

Predsednik Grasselli popisuje potem, kako se je „Matica“, izdaviš prelep „Spomenik“, katerega posebno krasen izvod se je poklonil Nj. Veličanstvu, udeležila slavnosti na dostojen in primeren način, kako je bila odborova deputacija v avdijenci sprijeta in kako milostljivo se je izrazil presvitli cesar pri tej priliki. Poudarjaje, da „Matica“, kot naš prvi literarni zavod, tudi v tej zadevi ni zaostala, marveč storila, kar zahteva njena čast, prestopi se potem k 2. točki dnevnega reda: Letno poročilo o odborovem delovanju od 1. maja 1882. do konca oktobra 1883. leta.

Poročevalec profesor Senekovič poročal je tako: „Slavna gospoda! Podrobno poročilo o delovanju „Matice Slovenske“ daje vam odbor v svojem „letopisu za leto 1882 in 1883“; dovolite, da vam iz tega poročila povzamem le najvažnejše točke.

si pa ohraniš samo gluho zrno, potem si uže naprej lahko prepričan, da ti še tako dobro obdelano polje ne bode rodilo.

Pregovor pravi: „Kakoršna setev, taka pa žetev“. Isto tako je pa tudi o živinoreji. Ako je krava slaba, zanikrna, mršava, toraj ni mogoče, da bi si priredil lepega teleta ali telico.

Biki pa pri nas so navadno jako slabi in razun tega se jih nahaja v posamesnih krajih tako malo, da pride v nekaterih krajih na 200 do 300 krav en bik. Ako bi bil ta bik uže izvrsten, plemen in mlad, izhajal bi še s toliko kravami, mrcinast, slaborejen in star bik pa tega ne more. Razun tega pa naši gospodarji za rejo pridržujejo jako slabe krave, posebno zadeva to Notranjsko.

Po Notranjskem zahtevajo gospodarji v prvi vrsti dobre junce za vprego, kajti za vožnjo rabiti ne morejo si krav, torej najdeš po Notranjskem precéj lepe vole, a slabe krave. Volov si pa Notranjci dostikrat ne priredé sami, ampak jih nakupijo na trgih. Prirediti jih domá pa ravno iz tega vzroka ne morejo, ker nimajo dobrih krav in ne bikov.

Čeravno se v tem ali drugem kraji nahajajo dobri biki, vendar so pa tu in tam gospodarji še tako svojeglavni, da ženejo krave rajši k slabemu biku, kjer se plača za skok samo 20 kr., nego k dobremu plemenskemu, kjer se mora plačati 50 kr. Večina gospodarjev si pa misli, da pri tem, ko plačajo le 20 krajcarjev, si prihranijo Bog vé koliko; to je pa popolnem neresnično. Vsak gospodar, kateri misli tako, prevari le samega sebe. Uže pri teletu si pridobiš ali narobe zgubiš ne le tistih par grošev, ampak dober desetak.

O izreji goveje živine se mnogo piše, razun potrebnega tudi več nepotrebnega. Našega kmeta ne moremo si misliti, kakor kakega velikega posestnika, kateri se peča le z živinorejo. Našim gospodarjem primanjkuje v prvi vrsti denarja, drugič poduka, in ako imajo tudi tega dosti, znebiti bi se morali trmoglavosti. Razun teh stvari manjka pa našim gospodarjem v prvi vrsti dobre volje.

Dragi prijatelj, lahko se tega prepričaš. V vsaki večji vasi dobiš tu in tam kakega naprednega gospodarja, ki je vsaj nekoliko boljši v svojem gospodarstvu, nego drugi. Ravno tako pa dobiš v takem kraji še več takih gospodarjev, ki dobro znajo, kako bi se moralo storiti to ali drugo ter še včasih se polasté peresa, pisati o gospodarstvu, vendar pa dobiš, da se pri njih gnojnica ravno tako nerodno v bližnji potok izteka, kakor pri drugih, da je živina ravno tako zanikerna, kakor živina drugih gospodarjev itd.

To pa vse zaradi tega, ker primanjkuje dobre volje, stara navada je pa železna srajca.

Po Notranjskem zaslužijo si gospodarji mnogo s prevažanjem lesa, in istinito najdeš, dragi prijatelj, po Notranjskem jako lepe vole; ti voli pa večinoma niso domači, ampak nakupljeni štajarski. Tako gre sedaj, ali, ko ne bode več lesa za prevažanje, takrat ne bode toliko zaslužka z vožnjo, takrat ne bode več mogoče, si živino nakupovati, ampak treba jo bode prirejati. Lahko bi mi oporekal: dobro, bomo pa potem živino prirejali. To pa ne gre na mah na vrat, ako se hoče dobra živina rediti, treba je lepih krav in plemenskih bikov; brez tega reja ni mogoča. To si, prijatelj, dobro zapomni; prihodnjič pišem ti še več o živinoreji.

Gospodarske stvari iz deželnega zbora kranjskega.

(Dalje.)

Drug poduk v kmetijstvu.

Da samo vino- in sadjerejska šola bodi-si v Vipavi ali pa tudi na Dolenjskem, nikakor ne zadostuje potrebam kmetijstva naše dežele, je naravno, ker je vinoreja omejena le na mali del Notranjske, in ker so ravno druge vrste poljedelstva, izrekoma obdelovanje in zboljšavanje njiv, travnikov, pašnikov in gozdov v zvezi z živinorejo bolj pomenljiv del našega gospodarstva.

Zato si pa tudi kmetovalci naši prizadevajo uže veliko let, ustanoviti v deželi

nižo kmetijsko šolo.

O potrebi in koristi take šole v deželi še kaj navajati bilo bi po vsem, kar se je o tej zadevi uže govorilo, prosilo in sklepalo v deželnem zboru in pa kmetijski družbi naši, odveč. — Sklicujemo se samo na obširne in temeljite razprave deželnega zbora, pri katerih je v prvi vrsti pokojni oče dr. J. Bleiweis temeljito in z gorečo besedo dokazaval potrebo in v imenu našega kmetijstva zahteval napravo take šole.

Da te šole vendar do danes še nimamo, temu krive so bile neugodne nam razmere, morebiti pa tudi to, da kraj in nameravana osnova šole ni bila po vsem okoliščinam našim primerna, morebiti pa tudi zato, ker se nismo dosti ozirali na pomenljivo naravno postavo: „iz malega izraste veliko“. — Vsaj eno je gotovo, da se nam je slapska šola ustanovila na podlagi tega načela, in da zdaj uže vživamo sad njenega blagonosnega obstanka.

Kolika zguba pa je nasproti za naše kmetijstvo, da se zavlaka naprava kmetijske šole, tega ni treba dokazovati, ampak vsak živo čuti velikanske zgube, in to naj nam bo nagon, da se zdaj brez odloga poprimemo predolgo odlašane delo.

To čutili so živo izvoljenci kmetovalcev naših v deželnem zboru kranjskem in iz tega prepričanja izviral je sklep, s katerim se nalaga deželnemu odboru, da do prihodnjega zasedanja pripravi in predlaga, da se nam ustanovi niža kmetijska šola v Ljubljani.

V gospodarskem odseku bili so razgovori v tej zadevi obširni in kar nam daje nado dobrega vspeha, kazalo se je v tem vprašanji popolno soglasje. Zato se pa tudi nadjamo, da bode vsaj z letom 1885. šola ta pričela svoje delovanje.

Ker je pa čas zlat, opozorujemo vendar še na en zavod, pri katerem se dá takoj pomagati mnogo našemu kmetijstvu na korist. Gotovo imajo duhovni naši in pa učitelji največ dotike z našimi kmeti, zato pa tudi največ prilike, podučevati jih tudi v kmetijskih rečeh, ako so v njih podučeni sami.

Na učiteljski pripravnici ljubljanski podučuje se tudi kmetijstvo, toda učenik za ta predmet ni izučen učitelj kmetijstva, ampak le izprašan naravoslovec.

Ako se na to mesto imenuje strokovnjaški učitelj kmetijstva in se dá prilika, poslušati ga tudi bogoslovcem in se še nekoliko pomnožijo ure rednega podučevanja tudi s poskušnjami, tedaj storili smo velik korak v korist našega kmetijstva.

(Dalje prihodnjič.)

postaje za nakladanje in razkladanje živine do c. kr. ministerstva za poljedelstvo in pa denarstva potom c. k. namestništva prav nujno prosila pomoč.

Predlog pregledovalnega odseka, da bi se razun plemenskih bikov razdelovale tudi junice, ni se mogel spolniti, ker so bila sredstva, ki jih je imel glavni odbor na razpolaganje za nakup plemenskih bikov, v razmeri k velikemu številu zahtevanih in v resnici potrebnih bikov zelo pičila in pa, ker je vspeh v prireji po telicah številoma manji, in vrh tega se pri telicah ne more zanesljivo trditi, jeli bodo dobre za pleme in pa ker junice te starosti dostikrat mnogo boljše plemenske vspehe obetajo, kakor se pa kasneje vresničijo.

Od mnogo strani čula se je vtemeljena želja, da se na vseh prostorih živinskih trgov napravijo živinske vage in pa, da naj bise vprihodnje novi živinski somnji le s pogojem privolili, da se napravijo živinske vage.

Glavni odbor obrnil se je v tej zadevi do deželnega odbora, ta pa do c. kr. namestništva. To pa je odpisalo, da vé ceniti pomenljivost živinskih vag za živinsko kupčijo, da se je vsled prošnje c. kr. kmetijske družbe štajarske uže večkrat naročilo c. k. okrajnim glavarstvom o priliki privoljenja novih živinskih somnjev, naj vplivajo na občine, da se na trgih ali blizo njih napravijo živinske vage. Zaukazovati to ali pa privoljenje, somnje odvisne storiti od tega pogoja, pa žalibog po postavi ni mogoče.

Vrh tega se bode vprihodnje pri privoljenji novih živinskih trgov okrajna glavarstva zmiraj pozivalo, da občinam napravo javnih vag po moči priporočajo. Ob enem je deželni odbor pozval okrajne odbore, da naj po vsi moči na to delajo, da se v onih krajih, kjer so živinski somnji, napravijo živinske vage, in oddal je ob enem dotični poduk, spisan po društvenem tajniku, da ga okrajni odbori razširijo.

Enako razdelil je glavni odbor poduk o živinskih vagah po svojih podružnicah.

Vsled vabila deželnega odbora solnograškega, da bi se tudi Štajarska pridružila ugovoru zoper prošnje dunajskega mestnega zbora za odpravo prepovedi uvažanja goved iz Ruske in Rumunske, izročil je glavni odbor vse dotično gradivo štajarskemu deželnemu odboru s prošnjo, da naj se ta oni agitaciji dunajski z vso močjo nasproti stavi.

Gospodarske stvari iz deželnega zbora kranjskega.

Drug poduk v kmetijstvu.

(Dalje.)

Kar zadeva kmetijsko šolo samo, ozirati se je pri njeni osnovi na potrebe, katerim ima vstrezati.

Ni dvomiti, da poduk o kmetijstvu pade naravnost v rodovitna tla in neposredno rodi sad, ako se podučujejo kmetovalci sami, tedaj v prvi vrsti sinovi boljših kmetovalcev, kateri so namenjeni svoj čas prevzeti in osobno obdelavati zemljišča očetova.

Ako taki mladenči obišejo kmetijsko šolo in se z besedo in poskušnjami naučé umnega gospodarstva, postanejo potem hoté nehoté izglednejši gospodarji vsi okolici za poduk, to se vé da po razmeri lastne razumnosti in marljivosti.

Ena pomanjkljivost pa se pri takih učencih prikazuje redno in sicer v tem, da je zmiraj velika težava takih učencev zadostno število pripraviti, da obiskujejo kmetijsko šolo. To kažejo nam dežele, v katerih so kmetije še veče, nerazkosane, tedaj kmetje bogatejši, na pr. na Koroškem, Štajarskem, Avstrijskem itd.

Pri nas, kjer so vsled velikoletne prostosti razkosavanja zemljišč navadna kmetijska posestva postala poprek zeló mala, tedaj kmetje poprek v resnici revni, ne smemo pričakovati, da bi se pri nas našlo zeló veliko število posestnikov, kateri bi hoteli svoje sinove po dovršeni ljudski šoli, ko so uže pri moči toliko, da se morejo doma vaditi pri kmetijskih delih in starišem izdatno pomagati, pošiljati še za par let v kmetijsko šolo.

To bo toliko težje, ker z 20. letom nastopi splošna vojaška dolžnost, katera sinove zopet kmetijstvu odtegne za tri leta in več.

Pri takih okoliščinah zdi se nam, da se bode treba pri osnovi naše kmetijske šole v prvi vrsti ozirati na posredni poduk, to je, na izobraževanje onih oseb, katere imajo po svojem poklicu priliko in tudi veljavo, med kmetovalci širiti z besedo in izgledom umno kmetovanje; take osebe pa so naši duhovniki in poleg njih naši ljudski učitelji.

Največi sad deželne kmetijske šole obeta se tedaj v tem, da bode naša duhovščina in pa naše učiteljstvo v kmetijstvu podučevano, da bode potem moglo samo neprenehoma z besedo in izgledom širiti pri vsaki priliki vsak v svojem krogu umno gospodarstvo. Ako se pa pri posebnih okoliščinah v posamezne kraje še pošlje v kmetijstvu popolnem izučen pa tudi skušen strokovnjak, ako se poleg tega še posebej in z drugimi sredstvi pospešujejo posebne stroke kmetijstva, izrekoma vino-, sadje- in živinoreja, tedaj smemo pričakovati od takega prizadevanja tudi obilega sadu.

Ako si mislimo našo prihodnjo kmetijsko šolo, da bode imela služiti ravno navedenim namenom, tedaj ne bo mogoče osnovati jo drugod, kakor v središči dežele, v Ljubljani, kamor imajo pred vsem vsi naši deželani enako daleč, kjer je najlože preskrbeti vseh učnih pripomočkov in kjer imamo ravno one zavode: v prvi vrsti semenišče in učiteljsko pripravnico (pa tudi gimnazijo in realko), iz katerih zavodov smemo pričakovati največi del učencev prihodnje naše šole.

Omenili smo uže, da se nam zdi potrebno gledé na naše skušnje to šolo snovati v zmernih mejah gledé potrebsčin, pa tako, da se lahko širijo po potrebah.

(Dalje prihodnjič.)

Slovenska Matica.

Posvetovanje književnega in gospodarskega odseka Matice Slovenske

19. dan januarja 1884.

Navzoči so gg. odborniki: Grasselli, Marn, Levec, Jarc, Klun, Kržič, Pleteršnik, Praprotnik, Robič, Senekovič, Šuklje, Tomšič, Vilhar, Wiesthaler.

Gospod predsednik naznani, da je sklical odbor v posvèt zaradi posebnih nasvetov o premembi matičnih pravil in opravnega reda g. prof. Raiča in pa zaradi pisma gosp. Sveteca, kateri predlaga, naj bi se izredni zbor sklical pozneje, na pr. meseca maja.

Gosp. prof. Levec priporoča, naj se ustreže želji g. Sveteca, ker sklepi tega izrednega zbora itak ne bodo upljivali na letošnje leto.

Ker je bilo v zadnjem občnem zboru govorjenje, da naj se skliče zbor takrat, ko bode zborovala kmetijska družba, zato meni g. Wiesthaler, bi ne bilo prav, ako bi se ne oziraje se na to zbor pozneje sklical. Tudi prof. Senekovič je te misli, naj bi se, če uže v tekočem mesecu ni več mogoče, vsaj februarja sklical.